

Nr 134

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring i gällande avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol; given Stockholms slott den 28 mars 1958.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ökning av det statliga aktiekapitalet i Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet med 30 milj. kronor samt i anslutning här till ändring av bolagsordningens bestämmelser angående aktiekapitalets storlek. Vidare föreslås sådan ändring i gällande avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol, att nuvarande hinder för bolaget att bilda dotterbolag undanröjes.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 mars
1958.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *viss ändring i gällande avtal angående utöandet av statens tobaksmonopol* och anför därvid följande.

Enligt 3 § i den för Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet gällande bolagsordningen, som antagits vid konstituerande bolagsstämma den 23 december 1914 (prop. 1914: 254; särsk. utsk. nr 3, utl. 1; rskr. 261), skall bolagets aktiekapital utgöra lägst 17 milj. kronor och högst 51 milj. kronor. Förhållandet mellan staten och bolaget regleras närmare av ett den 28 maj 1954 efter riksdagens hörande träffat avtal, enligt vilket monopolrättigheterna upplåtits åt bolaget för tiden fr. o. m. den 1 januari 1955 t. o. m. den 31 december 1960. I 2 § andra stycket i detta avtal föreskrives, att bolagets rörelse skall utövas i egen drift. I avtalets 12 § stadgas, att bolaget ej utan Kungl. Maj:ts medgivande må förvärva aktie eller andel i annat företag. Genom förstnämnda bestämmelse förhindras bildande av dotterbolag (prop. 1930: 195; BevU 20; rskr. 258).

I skrivelse den 20 mars 1958 har bolaget framlagt förslag om ökning av aktiekapitalet, ändring av bolagsordningens bestämmelse angående aktiekapitalets storlek samt om sådan ändring av det mellan Kungl. Maj:t och bolaget träffade avtalet, att hinder för bolaget att bilda dotterbolag undanröjes. Som motivering härför har bolaget bland annat anfört följande.

Aktiekapitalet uppgick ursprungligen till 46 milj. kronor, varav 29 milj. kronor i staten tillhöriga stamaktier och 17 milj. kronor i preferensaktier. Sedan preferensaktiekapitalet år 1930 inlösts och nya preferensaktier till ett belopp av 1 milj. kronor utgivits, har bolagets aktiekapital varit oförändrat 30 milj. kronor.

Sedan år 1930 har relationen mellan aktiekapitalet och omfattningen av bolagets rörelse och dess tillgångar avsevärt förändrats. År 1930 uppgick sålunda värdet av bolagets försäljning av tobaksvaror, exklusive skatt, till 61,8 milj. kronor. Motsvarande siffra för år 1957 var 243 milj. kronor, innebärande en fyrdubbling av omsättningen. Storleken av aktiekapitalet bör, fram-

håller bolaget vidare, även ses i förhållande till balansomslutningen, som för närvarande uppgår till 280 milj. kronor.

För att bringa aktiekapitalet i en lämpligare relation till omfattningen av bolagets tillgångar och rörelse föreslår styrelsen en ökning av bolagets stamaktiekapital med 30 milj. kronor genom överföring av disponibla vinstmedel, varav 9 milj. kronor från vinst- och prisregleringsfonden, 543 366 kronor från fonderade medel på kontot för överskott vid självrisk vid vissa befraktningar och 20 456 634 kronor från dispositionsfonden. Då utdelningen är maximerad till 5 1/2 procent, skulle den föreslagna ökningen av aktiekapitalet medföra, att avkastningen på det av staten ägda stamaktiekapitalet höjdes från cirka 1,6 milj. kronor till i runt tal 3,3 milj. kronor. Jämlikt bolagsordningen 5 § kan stamaktiekapitalet ökas utan samtidig ökning av preferensaktiekapitalet.

Beträffande frågan om dotterbolag har betonats, att förbudet att bilda sådant bolag kan försvåra för bolaget att uppfylla föreskriften i 3 § förenämnda avtal att på alla områden av sin verksamhet handha rörelsen och anordna driften på det mest rationella och effektiva sättet. Som exempel härpå anföres ett diskuterat projekt att i samverkan med nordiska fabrikanter anordna en tillverkning av homogeniserad tobak.

Departementschefen. Bolagets framställning avser ändring i dels bolagsordningen för att möjliggöra en ökning av aktiekapitalet, dels gällande avtal mellan staten och bolaget i syfte att undanröja nuvarande hinder för bolaget att bilda dotterbolag. Båda dessa frågor är av den karaktär, att de bör underställas riksdagens prövning.

Vad först angår spørsmålet om ökning av aktiekapitalet vill jag erinra om att detsamma för närvarande uppgår till 30 milj. kronor, varav 29 milj. kronor i statligt kapital. Enligt bolagsordningen må aktiekapitalet uppgå till högst 51 milj. kronor. Under hänvisning till bland annat att bolagets omsättning, exklusive skatt, för år 1957 uppgått till i runt tal 240 milj. kronor mot cirka 62 milj. kronor år 1930, då aktiekapitalets storlek sist fastställdes, föreslås en höjning av det statliga aktiekapitalet med 30 milj. kronor genom ianspråktagande av fonderade vinstmedel. I anslutning härtill hemställs om en ändring av bolagsordningen, så att aktiekapitalet må uppgå till lägst 60 milj. kronor och högst 180 milj. kronor. Jag anser mig böra biträda bolagets hemställan.

Vidkommande spørsmålet om dotterbolag, vill jag framhålla, att Kungl. Maj:t i och för sig jämlikt 12 § i gällande avtal kan medge förvärv av aktie eller andel i annat företag. Emellertid inskränkes möjligheten att bilda dotterbolag genom stadgandet i 2 § andra stycket i avtalet, att bolagets rörelse skall utövas i egen drift. Ett uppfyllande av den likaledes i avtalet intagna föreskriften om att bolaget på alla områden av sin verksamhet skall handha rörelsen och anordna driften på det mest rationella och effektiva sättet synes dock — såsom bolaget påpekat — i vissa lägen kunna påfordra, att verksamheten utövas genom dotterbolag. Det må även framhållas, att Aktiebola-

get Vin- & spritcentralen liksom många andra statliga bolag redan äger denna möjlighet. Jag förordar därför, att den av bolaget föreslagna ändringen i avtalet kommer till stånd. Bestämmelsen i 12 § ger möjlighet att i varje särskilt fall föreskriva de villkor som må vara erforderliga för en dotterbolagsbildning. Paragrafen torde dock böra ändras så, att ej heller dotterbolag utan Kungl. Maj:ts medgivande äger förvärva aktie eller andel i annat företag.

Vid bifall till mina förslag bör ändring ske av 3 § i bolagsordningen samt av 2 och 12 §§ i gällande avtal mellan staten och bolaget angående utövändet av statens tobaksmonopol. Bemyndigande torde böra inhämtas för Kungl. Maj:t att träffa avtal med bolaget härom. Avtalet bör lämpligen ske i form av ändring i gällande avtal mellan staten och bolaget. Det torde vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de bokföringsåtgärder med avseende å fonden för statens aktier som föranledes av aktiekapitalets ökning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet avtala om de ändringar i gällande avtal angående utövändet av statens tobaksmonopol som följer av det anförda.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Göran Waldau